

PRIKAZI I OSVRTI

GRAČANIČKI GLASNIK
časopis za kulturnu historiju

Broj 52
Godina XXVI
Novembar, 2021.
[str. 147-150]

© Monos 2021

PRIKAZI I OSVRTI

Ilan Pappé, Deset mitova o Izraelu

Udruženje građana "Multi", Tuzla, 2021.

Arapsko-izraelski sukob je jedan od najdugotrajnijih i jedan od najkomplikovanijih međunarodnih konflikata od završetka Drugog svjetsko rata, pa sve do danas. Dugotrajnost konflikta, mnoštvo protivrječnosti i upetljanih aktera davali su mu i daju obilježja svjetskog sigurnosnog problema. Ovo je jedna od rijetkih knjiga koja na briljantan način zasijeca u tu složenu problematiku i razobličava neke davno etabrirane mitove na kojima počiva moderna izraelska država, koja svoje postojanje na otetoj i uzurpiranoj zemlji temelji na svom biblijskom pravu na tu istu zemlju iako sadašnji žitelji te države, Jevreji modernih vremena, u etničkom smislu nemaju nikakve veze sa Jevrejima iz vremena Rimskog carstva s početka nove ere... Naravno, izraelski naučnici se upinju da dokažu kako postoji genetska veza između Jevreja i Rimske Palestine i ovih iz današnjeg Izraela...

To je samo jedan od deset mitova iz prošlosti Izraela kojima se autor bavi u ovoj knjizi. Na njega se naslanja mit o tome da je Palestina prije doseljavanja Jevreja bila prazna zemlja koju su naselili Jevreji iz čitavog svijeta kao narod bez zemlje. Tu je i tvrdnja da je cionizam, ustvari, judaizam (gdje se vjera stavlja u službu politike i rata), da su Palestinci dobrovoljno napustili svoju domovinu 1948. (dakle poslije odluke UN o podjeli Palestine), da je junski rat 1967. godine, za Izrael bio "rat bez izbora" itd.

Razobličavajući pozadinu, tih mitova, autor je pokazao i dokazao da je moderna jevrejska država nastala na otetoj i tuđoj zemlji i da skoro već čitavo stoljeće egzistira na zločinu etničkog čišćenja sa vidljivim elementima genocida. Ove teške optužbe autor potkrjepljuje logikom elementarne pravde, ali i neoborivim dokazima i to bez trunke subjektivnosti, politikantstva ili ideoloških i nacionalnih predrasuda. Njegova argumentacija je precizna, teška, naprosto udara u glavu, njegova rečenica je na drugoj strani lako čitljiva i razumljiva za svakoga. Tu nema nikakvih improvizacija i nepotrebnog filozofiranja iako se dotiče vrlo suptilnih pitanja vjere, ideologije, cionizma, savremenih međunarodnih odnosa. On jednostavno razbija laži i mitove koje je svjesno izgrađivala i pothranjivala jevrejska država, kroz svoje moćne mehanizme i uz podršku još moćnijih pomagača.

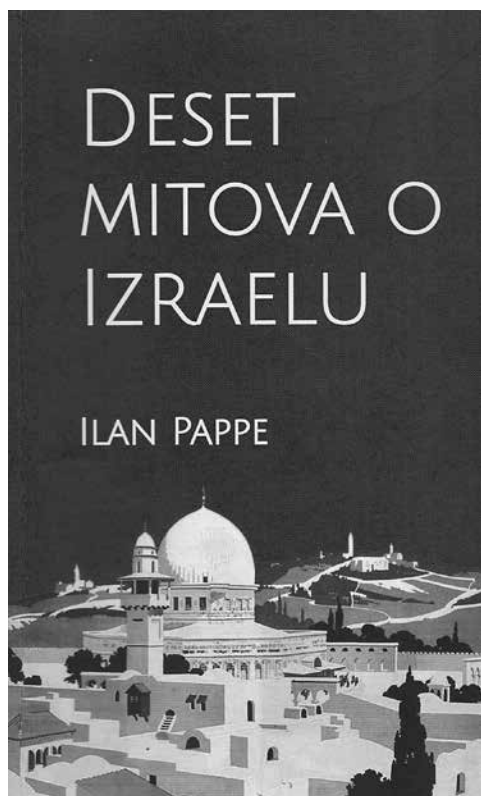
Za sve te mitove iz prošlosti Izraela, ovaj autor je pokazao i dokazao da su obična laž i zabluda. Na isti način i po istoj metodologiji dekonstruisao je i nekoliko mitova i ključnih zabluda i laži iz sadašnjosti Izraela. Osim mita da je Izrael jedina demokratija na Bliskom istoku iako se ponaša kao diktatura najgore vrste, autor je u drugom dijelu knjige razobličio i mit koji se vezuje za mirovni proces po sporazumu iz Osla s početka 90-tih godina prošlog stoljeća, od kojeg se mnogo očekivalo, a nije dobilo ništa... Palestinci su se našli u još nezahvalnijoj situaciji jer su kao poražni, po tom sporazumu, bili praktično pristali na kapitulaciju. Kako je sva krivica za propast sporazuma "pala" na Palestince, autor je, pokazujući razumijevanje za njihovu poziciju, kritikujući projekat o dvije države, napisao da "nema smisla ni razloga da bilo gdje u svijetu domaće stanovništvo dobrovoljno dijeli domovinu s doseljeničkom populacijom." (171)

Dekonstruišući mitologiju Gaze i poziciju Palestinske uprave u tom prostoru, autor se na svoj način dotiče i osjetljivog pitanja mjesta i uloge Palestinskog pokreta "Hamasa", koji je sticajem ratnih okolnosti i nagomilanih slabosti unutar tog istog Palestinskog pokreta, izbačen "iz službene političke moći na Zapadnoj obali, ali je preuzeo pojas Gaze. "Hamassova" nespremnost da prihvati Sporazum iz Osla, njegovo odbijanje da prizna Izrael i njegova predanost oružanoj borbi čini (...) pozadinu mita, koji ovdje ispisujem" (187), konstatuje autor a potom izlazi sa "jerećikom" tvrdnjom da je "Hamasa" oslobodilački pokret "i to legitimni", te da je nepravедно označen kao teroristička organizacija, kako u medijima, tako i u zakonodavstvu. Na drugoj strani, na hiljade načina ponovljene tvrdnje Izraela kako su njegove oružane akcije na palestinska sela i gradove dio obrambenog rata protiv stalno rastućeg terorizma s islamskim predznakom, nailazile su na sve veće razumijevanje Zapada i konačno prihvatanje i odobravanje takve kvalifikacije.

Zahvaljujući moćnoj propagandi i drugim nepovoljnim okolnostima (13. septembar itd.), to je takođe preraslo u svijevrstan mit, konkretno o ugroženosti Izraela od palestinskih terorista, protiv kojih je opravdano boriti se svim sredstvima. (190) Osvrćući se na brutalne oružane akcije izraelske soldateske na palestinske civile, 2006. godine, autor u vezi s tom "ugroženošću" Izraela, iznosi svoj precizan stav: "Usudit ću se nazvati to, kao što sam to radio i drugdje, postupnim genocidom nad narodom Gaze." (188)

Za ponašanje Izraela prema onima koji samo žele da se vrate tamo odakle ih je ta država otjerala, napisao je i ove riječi: "Takva neljudskost ne rađa se iz ničega. Ima historiju i ideološku infrastrukturu koja to opravdava" (119). Upravo na toj ideološkoj infrastrukturi – od vjerovanja o Jevrejima kao biblijskom narodu, pa do bajki o Izraelu kao žrtvi agresije Palestinaca i stubu odbrane Zapada od islamskog terorizma, egzistiraju mitovi na koje ukazuje autor.

Nakon iščitavanja jasnih i precizno posloženih argumenata, koji brutalno razobličavaju sve te mitove, mora se postaviti pitanje kako je moguće da na takvim anahronim historijskim i opasnim lažima počiva državna struktura, nastala i izgrađena kao nacionalna država naroda koji je doživio holokaust u Drugom svjetskom ratu? U traženju odgovora, treba polaziti od suštine sukoba. Autor ove knjige to je ovako formulisao: "Od samog početka okupacije, Palestinci su imali dvije mogućnosti: prihvatiti realnost trajnog zatvora u mega-zatvoru na veoma dug period ili izazvati moć najjače vojske na Bliskom istoku. Kad su se Palestinci oduprli – kao što su to učinili 1987., 2000., 2006., 2012., 2014., i 2016 – bili su meta kao vojnici i jedinice konvencionalne vojske. (ovdje bih dodao i brutalne napade na Gazu, koji su se dešavali u proljeće 2021. godine, n.a.) Tako su sela i gradovi bombardovani kao da su vojne baze, a na nenaoružano stanovništvo pucano je kao da je riječ o vojsci na bojnem

polju. Danas previše znamo o okupaciji prije i poslije Osla, da bismo ozbiljno shvatili tvrdnju da će neotpor osigurati manje ugnjetavanja. Hapšenja bez suđenja, kakva su doživjeli mnogi tokom godina, rušenje hiljada kuća, ubijanje i ranjavanje nevinih, sušenje bunara – sve su to svjedočanstva jednog od najtežih savremenih režima našeg doba.” (159)

Nakon što je razobličio spomenutih deset mitova iz prošlosti (prvi dio knjige) i sadašnjosti Izraela (drugi dio knjige), autor je u zaključku ustvrdio da je Izrael danas “naseljenička kolonijalna država u 21. stoljeću”. Iako Palestinci smatraju da im se “desila” okupacija (a u takvom stanju su već dvije generacije tog naroda), autor zaključuje da im se desilo nešto gore. Njihovo stanje ukorijenjeno je u nečemu drugom, “što je mnogo teže pobijediti ili promijeniti” u odnosu na stanje okupacije – a to je kolonizacija. Ne radi se,

dakako, o kolonizaciji u klasičnom smislu te riječi (onoj iz 19. stoljeća), već se radi, kako već pišu neki naučnici i u samo Izraelu, o “doseljeničkom kolonijalizmu.” U konkretnom slučaju to je izraelska strategija “preuzimanja što većih dijelova Palestine sa što manje Palestinaca u njoj.” (234) To je, zapravo, “pokretačka snaga koja hrani vatru sukoba.” (234) Dakle, Palestina je kolonijalizirana, “a ne otkupljena i njen narod je protjeran 1948., prije nego što su dobrovoljno otišli”, razumije se, “dobrovoljno” po tvrdnjama ozbiljnih izraelskih historičara.” (237) Nije li sličnom doseljeničkom kolonijalizmu u neka druga vremena bio izložen i američki divlji zapad. Paralela nije slučajnost. Možda to liči i na dobro poznatu politiku zauzimanja što većih dijelova Bosne, sa što manje Bošnjaka u njoj.

Šta je rješenje?

Autor, razumljivo, kao historičar, ne nudi neke konkretne odgovore, ali smatra da “barbarizaciju ljudskih odnosa na Bliskom istoku mogu zaustaviti jedino sami narodi u regionu.” (235) U tome bi ih, naravno, trebalo da pomogne međunarodna zajednica. Zvuči poznato, ali drugačije, naprosto ne može. Međunarodna zajednica je uostalom, sve to i zakuhalo. Nije bez razloga u svoj zaključak autor zapisao i ovo: “Svi zaslužujemo bolji završetak priče o holokaustu.” (236) Ovo je rečenica koja navodi na razmišljanje i inspiriše neko dublje i sveobuhvatnije istraživanje jer ta priča, po ovom autoru, još nije završena.

Zašto je važna ova knjiga?

Važna je što dolazi u vremenu daljeg uslo-
žnjavanja i zapetljavanja međunarodnih odnosa u svijetu i nagovještaja daljih zaoštavanja i sukoba. To se u zadnjih godina osjeća i na Bliskom istoku, pa i u palestinsko-izraelskim odnosima. Ova knjiga je sjajno napisan historijski esej koji je u potpunosti “ogolio” historiju Izraela i rasvijetlio vrlo upitan (da ne kažemo zločinački) put nastanka i opstajanja te države. Knjiga ima specifičnu težinu zato što je njen autor Izraelac, kojem treba čestitati ne samo na elementarnoj autorskoj

čestitosti i stručnosti, već i zbog pokazane hrabrosti da se u pravom svjetlu sve to pokaže i prikaže, dakle da se, uprkos svemu, pokaže ružno lice "svojih".

Važno je i to što se knjiga kod nas pojavljuje u vremenu kada smo se svi (pa i čitav svijet) pomalo umorili od Palestine i palestinskog pitanja, ali i zbog toga što je Bosna i Hercegovina u moru svojih unutrašnjih ratova i podjela već duže vremena podijeljena i u pogledu "palestinskog pitanja". Zna se ko i zašto podržava jednu, a ko drugu stranu u sukobu. Ova knjiga precizno nam otkriva koja je prava strana iza koje bi trebalo da stanu svi dobronamjerni ljudi i patrioti Bosne i Hercegovine, poučeni svojim nedavnim nesrećama i tragedijama.

U posljednje vrijeme u javnom diskursu sve se glasnije čuje da i Palestinci sami snose

odgovornost za svoju sudbinu, kao i njihovi susjedi iz drugih arapskih zemalja. To je svakako tačno i moglo bi se naširoko obrađivati. Iako se autor izravno ne bavi tim pitanjem, nakon iščitavanja ove knjige, bit ćemo malo realniji, da ne kažem blaži kritičari Palestinaca i njihovog vođstva, kroz sve ove teške godine. I ne samo to, siguran sam da ćemo lakše razumjeti aktuelna kretanja u izraelsko-palestinskim odnosima, pa i u čitavom regionu, koja se itekako i nas u Bosni tiču. Razobličavanje 10 mitova o Izraelu pomoći će, zasigurno, uspostavljanju trajnog mira, na nekim zdravijim osnovama u ovom području. Kad-tad. U tome i jeste vrijednost ove knjige.

Prof. dr. Omer Hamzić